

TC

BANDIRMA KAYMAKAMLIĞI

İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

**‘LİSE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK, SİBER MAĞDURİYET
VE DUYGUSAL ZEKÂNIN İNCELENMESİ’ KONULU ARAŞTIRMA**

Mayıs-2018

GİRİŞ

Bilişim teknolojileri her geçen gün hayatımızda daha büyük bir yer edinmektedir. Günlük hayatta bilgisayar, tablet, akıllı telefonlar ve diğer teknolojik araçlar bireylerin kolaylıkla ve yaşamın pek çok alanından internete bağlanabilmesini sağlamakta ve zaman zaman işlerin kolaylıkla halledilebilmesine yardımcı olmaktadır. Bilişim ve iletişim teknolojilerinin getirdiği bu kolaylıkların yanında aşırı ve kontrolsüz kullanımının çeşitli sorunlara yol açtığı görülmektedir. Bunlar; pornografi, sanal ortamda tanıştığı kişilerle yüz yüze buluşma, bilişim ve iletişim teknolojilerinin aşırı kullanımından dolayı okul başarısının düşmesi, sanal arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki sosyal ilişkilere tercih etme, kişisel bilgilerini sanal ortamda paylaşma gibi sorunlardır (Eroğlu, 2014). Bunlara rağmen TÜİK tarafından yapılan "Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması-2017" sonuçlarına göre internet kullanan bireylerin sayısı hemen her yaşta gittikçe artmaktadır (TÜİK, 2017).

Ergenlik döneminde internetin yaygın kullanılması ve ergenlik dönemindeki bireyin henüz psikolojik olgunluğa ulaşmamış olması nedeniyle risk altında olduğunu söylemek mümkündür (Ceyhan, 2008). Ergenlerin interneti sıklıkla kullanmalarının gerçek hayattaki ilişkilerini, iletişimlerini, olumlu veya olumsuz herhangi bir durumu da sanal ortama yansıtılabildikleri söylenebilir. Bunlara sanal arkadaşlıklar edinme, internet üzerinden sohbet etme, oyun oynama, ilgisini çektiği birey ya da grupları takip etme gibi durumlar örnek verilebilir. Dolayısıyla da internet aracılığıyla kimliğin gizlenerek zaman ve yere bağımlı olmadan başkalarına mesajlar gönderilebilme imkânının olması başkalarına hakaret edici, aşağılayıcı, tehdit edici veya baskılayıcı mesajların da yayılması kolaylaşmaktadır. Bu sebeple de siber zorbalık ve mağduriyet kavramlarının ergenlik dönemindeki bireyler için problem alanı haline geldiği söylenebilir. Siber zorbalık Belsey (2008) tarafından, bir birey veya grubun bilişim teknolojilerini diğer bireylere zarar vermek amacıyla kötü niyetle kullanması olarak tanımlanmıştır (Akt.: Eroğlu, 2014). Dolayısıyla da siber zorbalıkla ilgili davranışları yapanlar siber zorba, bu davranışlara maruz kalanlar da siber mağdur olarak ifade edilmektedir (Patchin ve Hinduja, 2006). Siber zorbalık ve mağduriyetin ergenlik döneminde yaygın olarak rastlandığı yapılan araştırma sonuçlarında (Topçu, 2008; Topçu, Erdur-Baker ve Çapa-Aydın, 2008; Arıca ve diğerleri, 2008) görülmektedir. Hinduja ve Patchin'in (2006) 1500 ergen ile yaptıkları araştırmada siber mağdurların %34'ünün kendilerini engellenmiş hissettikleri ortaya çıkmıştır. Engellenmiş hisseden siber mağdurların da %30,6'sı kızgınlık ve %22'si kendilerini üzgün hissettiklerini belirtmişlerdir. Buradan hareketle siber zorbalık/mağduriyette duygusal zeka ve duygu durumlarının etkili olduğu söylenebilir. Duygusal zekâ, bireyin duygularını net bir biçimde değerlendirmesini, duyguları anlayarak anlatabilmesini ve bu duygular yoluyla edinilen bilgileri kullanma yeteneğini ve duyguları pozitif ruh haline dönüştürmeyi içermektedir (Druskat, Sala ve Mount, 2006). BarOn (1997)'un modeline göre ise duygusal zekâ; bireyin çevresel baskı, talep ve değişimlerle başa çıkmak için kullandığı kişisel ve kişilerarası becerileridir. BarOn duygusal zekâ modelinin beş temel boyutu vardır. Bunlar: kişisel beceriler, kişiler arası ilişkiler, uyumluluk, stresle

başa çıkma ve genel ruh halidir. Kişisel beceriler boyutu; bireyin kendisini ve duygularını fark etmesi, anlaması ve ifade edebilmesi olarak tanımlanır. Kişilerarası ilişkiler boyutu; bireyin kişiler arası ilişkilerde kendi davranış ve duygusunu anlamasını, empati kurabilmesini ve iyi ilişkiler kurabilmesini kapsamaktadır. Stresle başa çıkma; bireyin stresini kontrol edebilmesini ifade eder. Genel ruh hali ise; bireyin kendisi ve diğerlerini olduğu gibi kabul edebilmesi olarak açıklanmaktadır (BarOn, 2000).

Siber zorbalık ve mağduriyetin duygusal sonuçları düşünüldüğünde; siber zorbalık ve mağduriyet ile duygusal zeka ve alt boyutlarının birlikte incelenmesi okul rehberlik servislerinin önleyici rehberlik hizmetlerinin planlanması açısından önemlidir. Bu sebeple bu çalışmada lise öğrencilerinde siber zorbalık, siber mağduriyet ve duygusal zekanın incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırma için Balıkesir'in Bandırma ilçesinde bulunan 6 okuldan veriler toplanmıştır. Araştırma grubunda yer alan okullar şöyledir: Bandırma Anadolu Lisesi, Şehit Mehmet Gönenc Anadolu Lisesi, Enerjisa Fen Lisesi, İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Bandırma Anadolu İmam Hatip Lisesi. Araştırma grubunu 9. Sınıfa devam eden 260'ı kız (%63,1) 152'si erkek (%36,9) olmak üzere toplam 412 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama işlemi okul rehberlik öğretmenleri ve Bandırma Rehberlik ve Araştırma Merkezi rehberlik öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırma grubunun okullara göre dağılımı şu şekildedir:

- Bandırma Anadolu Lisesi : 98 öğrenci
- Şehit Mehmet Gönenc Anadolu Lisesi : 75
- Enerjisa Fen Lisesi : 83
- İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi : 16
- Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi : 62
- Bandırma Anadolu İmam Hatip Lisesi : 78

Araştırma grubunun anne baba birliktelik durumuna göre dağılımı şu şekildedir:

- Anne ve babası bir arada olan öğrenci sayısı: 366 (%88,8)
- Parçalanmış aileye sahip öğrenci sayısı : 46 (%11,2)

Araştırma grubunun anne eğitim düzeyine göre dağılımı şu şekildedir:

- Okur yazar olmayan: 14
- İlkokul mezunu: 136

- Ortaokul mezunu : 81
- Lise mezunu : 118
- Üniversite mezunu: 63

Araştırma grubunun baba eğitim düzeyine göre dağılımı şu şekildedir:

- Okur yazar olmayan: 3
- İlkokul mezunu: 89
- Ortaokul mezunu : 78
- Lise mezunu : 128
- Üniversite mezunu: 114

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacı ile Siber mağduriyet ve siber zorbalık ölçeği ile BarOn duygusal zeka ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler SPSS 16 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma amacına uygun olarak pearson momentler çarpım korelasyonu, independent samples t- testi, ANOVA ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

- 1) **Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel becerilerin cinsiyete göre incelenmesi**

Çalışmada ilk olarak siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler değişkenlerinden alınan puanların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucu Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Siber zorbalık, siber mağduriyet ve duygusal zeka ile alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Değişkenler	F	t	p
<i>Duygusal Zeka</i>	,084	3,552	,000*
<i>Genel Ruh Hali</i>	,053	4,088	,000*
<i>Stresle Başa Çıkma</i>	4,504	5,653	,000*
<i>Uyumluluk</i>	,041	3,381	,001*
<i>Kişilerarası İlişkiler</i>	,535	-2,033	,043*
<i>Kişisel Beceriler</i>	,808	3,448	,001*
<i>Siber Mağduriyet</i>	,012	-1,964	,050
<i>Siber Zorbalık</i>	1,948	-2,985	,003*

Tablo 1'e göre duygusal zeka toplam puanı ve genel ruh hali cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Bu fark kız öğrencilerin lehinedir. Bir başka ifade ile kız öğrencilerin duygusal zeka ve genel ruh hali puanları erkek öğrencilerden yüksektir. Yine stresle başa çıkma ve uyumluluk düzeyi cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Bu fark kız öğrencilerin lehinedir. Bir başka deyişle kız öğrencilerin stresle başa çıkma ve uyumluluk düzeyi erkek öğrencilerden yüksektir. Kişilerarası ilişkiler değişkeni de cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Bu fark erkek öğrencilerin lehinedir. Yani erkek öğrenciler kişilerarası becerilerde kız öğrencilere göre daha yüksek puan almaktadır. Kişisel beceriler değişkeni de cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Bu fark kız öğrenciler lehinedir. Yani kişisel becerilerde kız öğrenciler erkek öğrencilerden yüksek puan almaktadır. Siber mağduriyet ise cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Bir başka ifade ile siber mağdur olmada cinsiyet farklılık oluşturmamaktadır. Siber zorbalık cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Bu fark erkek öğrencilerin lehinedir. Bir başka ifade ile erkek öğrencilerin siber zorbalık puanları kızlardan yüksektir.

2) Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel becerilerin anne baba birliktelik durumuna göre incelenmesi

Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler değişkenlerinden alınan puanların anne baba birliktelik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucu Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.Siber zorbalık, siber mağduriyet ve duygusal zeka ile alt boyutlarının anne baba birliktelik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Değişkenler	F	t	P
<i>Duygusal Zeka</i>	,808	-2,466	,014*
<i>Genel Ruh Hali</i>	,578	-2,814	,005*
<i>Stresle Başa Çıkma</i>	,196	-1,592	,112
<i>Uyumluluk</i>	2,360	-1,157	,248
<i>Kişilerarası İlişkiler</i>	,009	-1,378	,169
<i>Kişisel Beceriler</i>	1,184	-2,139	,033*
<i>Siber Mağduriyet</i>	,366	-2,683	,008*
<i>Siber Zorbalık</i>	,007	-1,055	,292

Tablo 2'ye göre duygusal zeka, genel ruh hali ve kişisel beceriler düzeyi parçalanmış aileye sahip olma ve aileye sahip olma durumuna göre anlamı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Bu fark parçalanmış aile lehinedir. Bir başka deyişle parçalanmış aile öğrencilerinin duygusal zeka, genel ruh hali ve kişisel beceriler düzeyleri aileye sahip olan öğrencilere göre daha yüksektir. Siber mağduriyet değişkeni de anne baba birliktelik durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Bu fark aileye sahip olan çocuklar lehinedir. Bir başka ifade ile parçalanmış aileye sahip öğrencilerin siber mağduriyet puanları aileye sahip öğrencilere göre daha yüksektir.

3) Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel becerilerin anne eğitim durumuna göre incelenmesi

Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler değişkenlerinden alınan puanların anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucu Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Siber zorbalık, siber mağduriyet ve duygusal zeka ile alt boyutlarının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Değişkenler	F	p
<i>Duygusal Zeka</i>	,366	,833
<i>Genel Ruh Hali</i>	,043	,996
<i>Stresle Başa Çıkma</i>	1,072	,370
<i>Uyumluluk</i>	,251	,909
<i>Kişilerarası İlişkiler</i>	,311	,870
<i>Kişisel Beceriler</i>	,691	,598
<i>Siber Mağduriyet</i>	6,417	,000*
<i>Siber Zorbalık</i>	7,148	,000*

Tablo 3'e göre annenin okur yazar olmama, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise veya üniversite mezunu olup olmama durumuna göre duygusal zeka, genel ruh hali, stresle başa çıkma, kişisel beceriler, uyumluluk, kişisel beceriler düzeyleri anlamlı olarak farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Ancak siber zorbalık ve siber mağduriyet anne eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin siber mağduriyet puanı annesi okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olan öğrencilerden yüksektir. Ayrıca annesi ortaokul, lise veya üniversite mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık puanı annesi ilkokul mezunu olan öğrencilere göre daha yüksektir. Yine annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık puanı annesi okuryazar olmayan öğrencilere göre daha yüksektir.

4) Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel becerilerin baba eğitim durumuna göre incelenmesi

Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler değişkenlerinden alınan puanların baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucu Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Siber zorbalık, siber mağduriyet ve duygusal zeka ile alt boyutlarının baba eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Değişkenler	F	P
<i>Duygusal Zeka</i>	,543	,704
<i>Genel Ruh Hali</i>	,733	,570
<i>Stresle Başa Çıkma</i>	,949	,436
<i>Uyumluluk</i>	,649	,628
<i>Kişilerarası İlişkiler</i>	1,666	,157
<i>Kişisel Beceriler</i>	1,512	,198
<i>Siber Mağduriyet</i>	3,232	,013*
<i>Siber Zorbalık</i>	3,257	,012*

Tablo 4'e göre babanın okur yazar olmama, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise veya üniversite mezunu olup olmama durumuna göre duygusal zeka, genel ruh hali, stresle başa çıkma, kişisel beceriler, uyumluluk, kişisel beceriler düzeyleri anlamlı olarak farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Ancak siber zorbalık ve siber mağduriyet baba eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p < .05$). Buna göre babası üniversite mezunu olan öğrencilerin siber mağduriyet puanı babası ortaokul mezunu olanlardan yüksektir. Babanın okuryazar olmama, ilkokul mezunu, lise mezunu olma durumuna göre ise siber mağduriyet düzeyi anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Ayrıca babası üniversite mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık puanı babası ilkokul mezunu olan öğrencilerden daha yüksektir. Siber zorbalık düzeyi babanın okuryazar olmama, ortaokul mezunu veya lise mezunu olmaya göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

5) Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelendiği analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Siber zorbalık, siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler arasındaki ilişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Siber Mağduriyet	1							
2. Siber Zorbalık	,568**	1						
3.Genel Ruh Hali	,141**	,158**	1					
4.Stresle Başa Çıkma	,210**	,208**	,454**	1				
5.Uyumluluk	,151**	,126*	,494**	,538**	1			
6. Kişilerarası İlişkiler	,096	,222**	,482**	,168**	,373**	1		
7. Kişisel Beceriler	,072	,073	,672**	,377**	,542**	,475**	1	
8. Duygusal Zekâ	,161**	,199**	,822**	,627**	,738**	,670**	,873**	1

Tablo 5'e göre siber zorbalık ile siber mağduriyet arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Herhangi biri değişken artar ya da azalırken diğeri de aynı yönde artar ya da azalır. Duygusal zeka ile siber zorbalık, siber mağduriyet, genel ruh hali, stresle başa çıkma, uyumluluk, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca kişisel beceriler ve kişilerarası ilişkiler değişkenleri siber mağduriyet ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir. Yine kişisel beceriler değişkeni siber zorbalık ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir.

6) Siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali ve kişilerarası ilişkiler değişkenlerinin siber zorbalığı yordayıp yordamadığının incelenmesi

Siber zorbalığı açıklayan değişkenlerin incelenmesinde kişisel beceriler değişkeni siber zorbalık ile anlamlı bir ilişkiye sahip olmadığı için analize dahil edilmemiştir. Siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali ve kişilerarası ilişkiler değişkenlerinin siber zorbalığı yordayıp yordamadığının incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Siber mağduriyet, duygusal zeka ve duygusal zekanın alt boyutları olan stresle başa çıkma, uyumluluk, genel ruh hali ve kişilerarası ilişkiler değişkenlerinin siber zorbalığı yordayıp yordamadığına ilişkin bulgular

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
<i>Siber Mağduriyet</i>	,472	,036	,537	13,139	,000
<i>Duygusal Zekâ</i>	-,045	,041	-,152	-1,094	,275
<i>Genel Ruh Durumu</i>	,049	,102	,037	,478	,633
<i>Stresle Başa Çıkma</i>	,192	,075	,152	2,552	,011
<i>Uyumluluk</i>	-,048	,097	-,032	-,493	,623
<i>Kişilerarası İlişkiler</i>	,292	,078	,241	3,730	,000

R= ,602 R²= ,362
F (6-403) = 38,101 p<.05

Tablo 6'ya göre siber mağduriyet, duygusal zeka, genel ruh durumu, stresle başa çıkma, uyumluluk ve kişilerarası ilişkiler değişkenleri birlikte siber zorbalığın %36'sını açıklamaktadır. Siber zorbalığı en iyi açıklayan değişken ise siber mağduriyettir. Siber zorbalığı ikinci güçlü açıklayıcı değişken ise kişilerarası becerilerdir. Kişilerarası becerileri sırayla duygusal zeka ve stresle başa çıkma değişkenleri izlemektedir. Siber zorbalığı en az açıklayan değişken ise uyumluluk ve genel ruh halidir.

SONUÇ

1. Kız öğrencilerin duygusal zeka, genel ruh hali, stresle başa çıkma, kişisel beceriler ve uyumluluk puanları erkek öğrencilerden yüksektir.
2. Kişilerarası beceri düzeyi erkek öğrencilerde daha yüksektir.
3. Siber zorbalık erkek öğrencilerde daha fazla iken siber mağduriyet açısından cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır.
4. Parçalanmış aile öğrencilerinin duygusal zeka, genel ruh hali ve kişisel beceriler düzeyleri aileye sahip olan öğrencilere göre daha yüksektir.

5. Parçalanmış aileye sahip öğrencilerin siber mağduriyet puanları aileye sahip öğrencilere göre daha yüksektir. Siber zorbalık ise parçalanmış aile ya da aileye sahip olma açısından farklılaşmamaktadır.
6. Annenin okur yazar olmama, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise veya üniversite mezunu olup olmama durumuna göre duygusal zeka, genel ruh hali, stresle başa çıkma, kişisel beceriler, uyumluluk, kişisel beceriler düzeyleri değişmemektedir.
7. Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin siber mağduriyet puanı annesi okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olan öğrencilerden yüksektir.
8. Ayrıca annesi ortaokul, lise veya üniversite mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık puanı annesi ilkokul mezunu olan öğrencilere göre daha yüksektir. Yine annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık puanı annesi okuryazar olmayan öğrencilere göre daha yüksektir.
9. Babanın okur yazar olmama, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise veya üniversite mezunu olup olmama durumuna göre duygusal zeka, genel ruh hali, stresle başa çıkma, kişisel beceriler, uyumluluk, kişisel beceriler düzeyleri anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.
10. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin siber mağduriyet puanı babası ortaokul mezunu olanlardan yüksektir.
11. Babanın okuryazar olmama, ilkokul mezunu, lise mezunu olma durumuna göre ise siber mağduriyet düzeyi anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.
12. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık puanı babası ilkokul mezunu olan öğrencilerden daha yüksektir.
13. Siber zorbalık düzeyi babanın okuryazar olmama, ortaokul mezunu veya lise mezunu olmaya göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.
14. Siber zorbalık ile siber mağduriyet arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Herhangi biri değişken artar ya da azalırken diğeri de aynı yönde artar ya da azalır.
15. Duygusal zeka ile siber zorbalık, siber mağduriyet, genel ruh hali, stresle başa çıkma, uyumluluk, kişilerarası ilişkiler ve kişisel beceriler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
16. Kişisel beceriler ve kişilerarası ilişkiler değişkenleri siber mağduriyet ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir. Yine kişisel beceriler değişkeni siber zorbalık ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir.
17. Siber mağduriyet, duygusal zeka, genel ruh durumu, stresle başa çıkma, uyumluluk ve kişilerarası ilişkiler değişkenleri birlikte siber zorbalığın %36'sını açıklamaktadır.
18. Siber zorbalığı en çok etkileyen değişken ise siber mağduriyettir. Siber zorbalığı ikinci güçlü etkileyen değişken ise kişilerarası becerilerdir. Kişilerarası becerileri sırayla duygusal zeka ve stresle başa çıkma değişkenleri izlemektedir.

ÖNERİLER

Bu çalışmada siber zorbalık, siber mağduriyet ve duygusal zeka ile alt boyutları incelenmiştir. Buna göre siber zorbalığın siber mağduriyet, kişilerarası beceriler, stresle başa çıkma ve duygusal zeka tarafından açıklandığı görülmüştür. Bu bağlamda özellikle okul rehberlik hizmetlerinin planlanmasında stresle başa çıkma, iletişim beceriler, sosyal beceri geliştirme, siber mağduriyet konularına yer verilmesi siber zorbalığı önlenme amacıyla önerilebilir. Yine ailenin bir arada olma durumuna göre elde edilen sonuçlara bakılırsa aile içi iletişim, anne baba tutumları, siber zorbalık ve mağduriyet ile ilgili bilgilendirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- BarOn, R. (1997). EQ-i Baron Emotional Quotient Inventory: A Measure of Emotional Intelligence : Technical Manual. Toronto, ON: MHS.
- BarOn, R. (2000). BarOn Emotional Quotient Inventory. Youth Version Technical Manual. Toronto ; North Tonawanda, NY : Multi-Health Systems Inc.
- Druskat, U.V., Sala, F.& Mount, G.. (2006). Linking Emotional Intelligence And Performance At Work: Current Research Evidence with Individuals and Groups. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Mahwah. <https://books.google.com.tr> adresinden 2.4.2018 tarihinde ulaşılmıştır.
- Eroğlu Y. (2014) . Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyeti yordayan risk etmenlerini belirlemeye yönelik bütüncül bir model önerisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Patchin, J.W. & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyber bullying. Youth Violence and Juvenile Justice, 4(2), 148–169.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2017). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, Ankara.